

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 października 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ponownie ustalił M. S. kapitał początkowy i określił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 124 478,31 zł. Do ustalenia wartości tego kapitału organ rentowy przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1 208,44 zł (pomnożono wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 98,98 % - wyliczony z przeciętnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych tj. 1989 – 1998 przez kwotę bazową tj. 1 220,89 zł); okresy składkowe (tj. 23 lata , 11 miesięcy i 13 dni – 287 miesięcy), nieskładkowe (2 miesiące i 23 dni tj. 2 miesiące); współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 74,55 %; średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat tj. 209 miesięcy. /decyzja plik I akt ZUS/

Decyzją z dnia 19 października 2018 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ponownie ustalił M. S. wysokość emerytury i podjął jej wypłatę od 23 września 2018 r. tj. od daty osiągnięcia wieku 65 lat. W treści decyzji wskazano, że do obliczenia emerytury przyjęto: kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 244 330,46 zł, kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 494 782,70 zł , średnie dalsze trwanie życia tj.218,40 miesięcy. Wyliczona emerytura wyniosła 3 384,22 zł [(244 330,46 + 494 782,70) /218,40]. /decyzja k.11 - 12 odwrót plik II akt ZUS/

M. S. złożył odwołania od powyższych decyzji wnosząc o wypłatę rekompensaty w związku ze świadczeniem pracy w warunkach szczególnych w następujących okresach:

- od 21 marca 1977 r. do 31 grudnia 1989 r. podczas zatrudnienia w Zakładzie Produkcji (...) w P..
- od 4 stycznia 1990 r. do 30 kwietnia 1998 r. podczas zatrudnienia w Spółdzielczym Ośrodku (...) w P..
- od 4 maja 1998 r. do 9 marca 2001 r. podczas zatrudnienia w (...) spółce z o.o. w P..
- od 12 marca 2001 r. do 31 marca 2005 r. podczas zatrudnienia w (...) spółce z o.o. w P..
- od 1 kwietnia 2005 r. do 3 czerwca 2006 r. podczas zatrudnienia w (...) spółce z o.o. w P. w upadłości.

/odwołanie k.3 , odwołanie k.3 akt o sygn. VIII U 2171/18/

W odpowiedzi na odwołania pełnomocnik organu rentowego wniósł o ich oddalenie. Wskazał, że do stażu pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono wnioskodawcy żadnego okresu zatrudnienia. /odpowiedź na odwołanie k.4 – 5 , odpowiedź na odwołanie k.4 – 5 akt o sygn. VIII U 2171/18/

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2018 r. Sąd połączył sprawy obu odwołań wnioskodawcy. /postanowienie k.7 akt o sygn. VIII U 2171/18/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca M. S. urodził się (...) /okoliczność bezsporna/

W okresie od 21 marca 1977 r. do 31 grudnia 1989 r. M. S. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładzie Produkcji (...) w P.. W okresie tym wykonywał pracę szlifierza, która sprowadzała się do szlifowania elementów metalowych form wtryskowych. Powierzone obowiązki wykonywał za pomocą maszyn szlifierskich takich jak szlifierka do otworów czy też szlifierka do wałków. W okresie tym wnioskodawca pracował w systemie dwuzmianowym i nie wykonywał innych prac. W związku ze świadczoną pracą otrzymywał dodatek w postaci mleka oraz dodatek pieniężny za każdą przepracowaną godzinę. /świadczenie pracy k.4 plik I akt ZUS , zeznania świadka M. C. min.00:17:27 – 00:26:53 rozprawy z dnia 24 maja 2019 r. , płyta CD k.36 , zeznania wnioskodawcy min.00:35:00 – 00:36:10 rozprawy

z dnia 24 maja 2019 r. , płyta CD k.36 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:02:13 – 00:19:14 rozprawy z dnia 12 marca 2019 r. , płyta CD k.19/

W okresie od 4 stycznia 1990 r. do 30 kwietnia 1998 r. ubezpieczony zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy w Spółdzielczym Ośrodku (...) w P.. W okresie tym wnioskodawca wykonywał pracę szlifierza metali oraz elektrodrążacza. Obowiązki szlifierza sprowadzały się do obróbki skrawaniem metalu, zaś elektrodrążacza - do obróbki skrawaniem - wypalania za pomocą elektrody zasilanej prądem kształtów w zanurzonej w nafcie metalu. W związku ze świadczoną pracą wnioskodawca był narażony na działanie szkodliwych substancji wydzielających się z nafty. W związku ze świadczoną pracą wnioskodawca otrzymywał dodatek w postaci mleka. Oprócz tych obowiązków nie wykonywał innych prac. We wskazanym zakładzie pracy nie było przestojów w pracy, zaś wnioskodawca pracował w systemie dwu - lub trzymianowym. /świadcstwo pracy k.5 plik I akt ZUS , zeznania wnioskodawcy min.00:35:00 – 00:36:10 rozprawy z dnia 24 maja 2019 r. , płyta CD k.36 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:02:13 – 00:19:14 rozprawy z dnia 12 marca 2019 r. , płyta CD k.19 , zeznania świadków : P. P. min.00:07:22 – 00:17:27 , R. J. min.00:28:10 – 00:34:04 rozprawy z dnia 24 maja 2019 r. , płyta CD k.36 /

W okresie od 4 maja 1998 r. do 9 marca 2001 r. M. S. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) spółce z o.o. w P. , a w okresie od 12 marca 2001 r. do 3 czerwca 2006 r. w (...) spółce z o.o. w P.. W powyższych okresach wnioskodawca wykonywał prace elektrodrążacza, które sprowadzały się do wycinania za pomocą elektrody zasilanej prądem kształtów w zanurzonej w nafcie metalu. W związku ze świadczoną pracą wnioskodawca był narażony na działanie szkodliwych środków wydzielających się z nafty. Oprócz wykonywania tych obowiązków wnioskodawca nie wykonywał innych prac. /zeznania wnioskodawcy min.00:35:00 – 00:36:10 rozprawy z dnia 24 maja 2019 r. , płyta CD k.36 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:02:13 – 00:19:14 rozprawy z dnia 12 marca 2019 r. , płyta CD k.19 , zeznania świadka M. C. min.00:17:27 – 00:26:53 rozprawy z dnia 24 maja 2019 r. , płyta CD k.36/

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zgromadzonych dowodów zarówno w postaci dokumentów, w tym przede wszystkim dokumentacji osobowej ze spornego okresu zatrudnienia, jak i osobowych źródeł dowodowych w postaci zeznań wnioskodawcy oraz świadków.

Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji, oraz w sposób rzetelny, stąd też zostały uznane za wiarygodne.

Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującego jak i świadków co do charakteru jego pracy w spornym okresie, nie znajdując żadnych podstaw by kwestionować ich szczerłość i zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy. Zeznania wnioskodawcy oraz świadków znajdują potwierdzenie w dokumentach znajdujących się w aktach osobowych ze spornego okresu, tworząc logiczną całość i stanowią tym samym wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z treścią art.173 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 1270) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art.174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art.26 ust.3 dla osób w wieku 62 lat (art.173 ust.2 ww. ustawy). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art.173 ust.3 ww. ustawy).

Zgodnie z treścią art.174 ust.1 i 2 ww. ustawy kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art.53, z uwzględnieniem ust.2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art.6,
2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art.7 punkt 5,
3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art.7 punkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego, w myśl ust.3 art.174 ww. ustawy, ustala się na zasadach określonych w art. 5, 16, 17 ust.1 i 3 oraz art.18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed 1 stycznia 1999 roku.

W myśl art.26 ww. ustawy emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art.25 (podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art.24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art.173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art.40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust.1a i 1b oraz art.185) przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust.5 i art.183.

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. , poz. 1924) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art.23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Przepisy art.2 pkt 5 i art.21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata

przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 r.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury pomostowej ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art.32 ust.2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art.32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że w okresie zatrudnienia: w Zakładzie Produkcji (...) w P., w Spółdzielczym Ośrodku (...) w P., w (...) spółce z o.o. w P. oraz w (...) spółce z o.o. w P. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl § 21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85 wyjaśnił, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Pogląd ten został rozwinięty w znowelizowanym art.473 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. W postępowaniu przed tymi sądami okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udowodniane wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (por. wyr. SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239).

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy na dzień 1 stycznia 1999 r. tj. wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS wnioskodawca osiągnął co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W ocenie Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego materiału dowodowego daje podstawę do stwierdzenia, iż wnioskodawca, będąc zatrudnionym od 21 marca 1977 r. do 31 grudnia 1989 r. w Zakładzie Produkcji (...) w P. , od 4 stycznia 1990 r. do 30 kwietnia 1998 r. w Spółdzielczym Ośrodku (...) w P. oraz od 4 maja 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. (...) spółce z o.o. w P. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych.

O ile praca na stanowisku szlifierza sprowadzała się do szlifowania elementów metalowych, o tyle praca na stanowisku elektrodrążacza polegała na wycinaniu za pomocą elektrody zasilanej prądem kształtów w zanurzonej w nafcie metalu. Co jednak istotne - prace polegające na szlifowaniu wyrobów metalowych zostały wymienione w wykazie A dziale III pkt 78, a prace polegające na wycinaniu kształtów w metalu za pomocą elektrody - w wykazie A dziale XIV pkt 12 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Podkreślić należy, że istotnym jest jakie prace realnie w toku swojego zatrudnienia wykonywał wnioskodawca oraz czy prace te są wymienione w cytowanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż właśnie to rozporządzenie jest aktem prawnym, w oparciu o który należy orzekać, czy dana praca była pracą w warunkach szczególnych. Sama natomiast nazwa stanowiska (lub brak tej nazwy) nie może dyskwalifikować faktycznie wykonywanych prac w spornym okresie zatrudnienia jako prac wykonywanych w szczególnych warunkach. Na marginesie należy dodać, że pracownik, który w szczególnych warunkach u jednego pracodawcy w tym samym czasie wykonywał różne zadania, nie powinien być pozbawiony uprawnienia do zaliczenia tego okresu do stażu wymaganego do uzyskania wcześniejszej emerytury (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2012 roku w sprawie IIII UK 103/11).

Podsumowując, stwierdzić należy, że po uwzględnieniu powyższych okresów zatrudnienia wnioskodawcy spełnia on wymóg co najmniej 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Mając na względzie powyższe na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżone decyzje i zobowiązał organ rentowy do doliczenia do kapitału początkowego stanowiącego podstawę do obliczenia emerytury M. S. rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach z art.21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

S.B.